

Argumentenkaart Benoemingswijze burgemeester

Variant C: Gekozen burgemeester

Variant A: Kroonbenoeming
 Variant B: Raadsbenoeming
 Variant C: Gekozen burgemeester

Wat zijn voor Nederland argumenten voor en tegen lokaal bestuur met een door inwoners gekozen burgemeester?

Voor

Tegen

Bestuur

Bestuur

Democratie

Democratie

Sociaal

Sociaal

Uitvoerbaarheid

Uitvoerbaarheid

- Een gekozen burgemeester scheidt de rollen van college en raad in het lokaal bestuur beter**
 - De burgemeester heeft afstand tot de raad en kan met zijn college onafhankelijk initiatieven nemen.
 - Nu coalitiebelangen geen rol meer spelen kan de raad het college onafhankelijker controleren.
- Een gekozen burgemeester bevordert daadkracht en persoonlijk leiderschap in het lokaal bestuur**
 - De burgemeester heeft een prikkel om zich te profileren en om binnen 4 jaar resultaten te halen.
 - De burgemeester kan met gezag én mandaat optreden, juist ook rond openbare orde en veiligheid.
- Een gekozen burgemeester versterkt de eenheid in het college en de werking van het ambtelijk apparaat**
 - De burgemeester werkt goed samen met zijn gemeentesecretaris en wethouders omdat hij hen zelf aanstelt.
 - De burgemeester heeft meer grip op de ambtelijke organisatie en kan ambtenaren eenduidig aansturen.
- Verkiezingen bevorderen burgemeesters met lokale kennis en met landelijk meer diversiteit**
 - Kandidaten komen veelal uit de gemeente en hebben kennis van lokale dossiers.
 - Meer kandidaten en het ontbreken van voorselectie vergroot de kans op uiteenlopende burgemeesters.
- Verkiezingen zijn democratisch en brengen evenwicht in het lokaal bestuur**
 - Het is democratisch dat inwoners hun eigen burgemeester kunnen kiezen, dit komt vaker voor in Europa.
 - Al 20 jaar wil circa 70 procent van de Nederlanders zelf hun burgemeester kiezen volgens het SCP.
 - Verkiezing versterkt de balans tussen macht en tegenmacht in het bestuur met twee direct gekozen organen.
 - Nederland wordt democratischer: burgemeesters leggen publiek meer rekenschap af.
- Verkiezingen zijn transparant en eerlijk**
 - De verkiezingsuitslag is openbaar en maakt duidelijk hoe de benoeming van de burgemeester tot stand komt.
 - Alle kandidaten hebben gelijke kansen om gekozen te worden als burgemeester.
- Verkiezingen brengen lokale politiek dichterbij inwoners en versterken het publieke debat**
 - Verkiezingen maken de burgemeester benaderbaar en het ambt en lokaal bestuur zichtbaar voor inwoners.
 - Inwoners voelen zich betrokken bij lokaal bestuur want zij kiezen de burgemeester en kunnen hem wegsturen.
 - Verkiezingscampagnes stimuleren debat over lokale thema's en visies op de toekomst van de gemeente.
- Inwoners voelen zich verbonden met, en vertegenwoordigd door een gekozen burgemeester**
 - Inwoners ervaren de burgemeester als 'van en voor ons' waardoor de burgemeester draagvlak geniet.
 - De burgemeester neemt inwoners serieus en betreft hen bij beleid omdat hij herkozen wil worden.
- Verkiezingen zijn makkelijk te organiseren**
 - De gemeente heeft ervaring met het organiseren van verkiezingen; één extra is geen probleem.

- Een gekozen burgemeester verslechtert de kwaliteit van het lokaal en regionaal bestuur**
 - De burgemeester waakt minder geloofwaardig over integriteit van bestuur want hij is minder onafhankelijk.
 - Wethouders en ambtenaren geven de burgemeester weinig tegengeluid, want zij zijn door hem aangesteld.
 - De burgemeester neemt moeilijk impopulaire besluiten in het algemeen belang om electorale redenen.
 - De burgemeester heeft weinig aandacht voor zaken op lange termijn; zijn benoeming hangt van kiezers af.
 - Regionaal samenwerken is moeilijker omdat burgemeesters meer voor hun eigen lokale agenda gaan.
- Een gekozen burgemeester verzwakt de eenheid en continuïteit van het lokaal bestuur**
 - Burgemeester en raad hebben ieder hun eigen mandaat waardoor een bestuurlijke patstelling op de loer ligt.
 - Het ontbreekt aan een persoon die boven de partijen staat en die een bemiddelende rol speelt, zoals nu.
 - De burgemeester treedt aan met vaak een compleet nieuw team zonder kennis van lopende dossiers.
- Verkiezingen verminderen de kwaliteit en diversiteit van burgemeesters**
 - Het ontbreken van selectie geeft risico's op incompetent, corrupte en/of chantabele burgemeesters.
 - Inwoners kiezen mogelijk meer voor populariteit dan voor een burgemeester met de juiste competenties.
 - Het Rijk kan niet sturen op de diversiteit van burgemeesters, zoals van politieke partijen of op geslacht.
 - Capabele mensen haken af als kandidaat omdat openbaarheid en/of politieke campagnes hen afschrikken.
- Een gekozen burgemeester geeft risico's voor democratie en rechtsstaat, en op ongelijkheid**
 - Verkiezingen veranderen verhoudingen in het openbaar bestuur met onvoorziene gevolgen.
 - Een 'presidentieel model' past niet bij de Nederlandse verkiezings- en bestuurscultuur.
 - Een burgemeester die afhankelijk is van kiezers werkt vriendjespolitiek in de hand.
 - De burgemeester kan zijn vergaande bevoegdheden voor openbare orde misbruiken voor politiek gewin.
 - Kandidaten met veel middelen, zoals geld, hebben meer kans om de verkiezingen te winnen.
- Inwoners zijn onvoldoende bereid te stemmen en hebben onrealistische verwachtingen van verkiezingen**
 - De opkomst bij burgemeestersreferenda en bij buitenlandse burgemeestersverkiezingen is laag.
 - Directe verkiezing creëert verwachtingen bij inwoners die de burgemeester niet altijd kan waarmaken.
- Verkiezingen leiden tot meer verdeeldheid in de samenleving en minder vertrouwen in de rechtstaat**
 - Verkiezingen kunnen populisme aanwakkeren omdat kandidaten zo veel mogelijk kiezers willen behagen.
 - Verkiezingsstrijd kan tegenstellingen tussen kandidaten en/of groepen in de samenleving in de hand werken.
 - Inwoners willen niet dat een politieke burgemeester het gezag over de openbare orde heeft.
- Inwoners voelen zich niet verbonden met of vertegenwoordigd door iemand voor wie zij niet stemden**
 - Polarisatie tussen kandidaten in de campagne bemoeilijkt latere identificatie van kiezers met de winnaar.
 - Een grote groep voelt zich niet vertegenwoordigd door de burgemeester als hij met krappe meerderheid wint.
- Het invoeren en organiseren van burgemeestersverkiezingen kost tijd en geld**
 - Burgemeestersverkiezingen lopen niet synchroon met andere verkiezingen en leiden tot extra kosten.
 - Burgemeestersverkiezingen vergen wijzigingen van wetten en regels wat leidt tot extra discussies en werk.

Over deze kaart
 Deze kaart geeft een overzicht van wat voor Nederland de argumenten voor en tegen lokaal bestuur zijn met een door inwoners gekozen burgemeester. We doelen hier zowel op de benoemingswijze, als op de consequenties van de benoemingswijze voor de inrichting van het lokaal bestuur.

In variant C kiezen inwoners in één stemronde de burgemeester tijdens verkiezingen. De burgemeester kiest zelf zijn wethouders. De burgemeester heeft in elk geval wettelijke taken voor openbare orde en veiligheid. De burgemeester bepaalt hoe overige portefeuilles worden

verdeeld over wethouders en zichzelf. De burgemeester stelt een gemeentesecretaris aan die zonnig de organisatie reorganiseert. De burgemeester is aangesteld voor een periode van vier jaar.

Variant C is één van drie varianten die we onderscheiden bij het nadenken over de benoeming. De andere twee zijn Kroonbenoeming en een door de raad benoemde burgemeester. We hebben bewust drie scherpe varianten gekozen. Hiermee krijgen we een breed overzicht van de argumenten die een rol spelen bij het benoemen van

de burgemeester. De huidige benoemingswijze is de Kroonbenoeming. Soms staat op deze kaart een impliciete vergelijking; we vergelijken verkiezingen dan met de huidige benoemingswijze. Vanwege de leesbaarheid verwijzen we naar de burgemeester met 'hij' en 'hem', hoewel de burgemeester natuurlijk ook een 'zij' kan zijn.

Deze kaart is gemaakt op basis van literatuuronderzoek en denksessies met (oud)burgemeesters en andere deskundigen onder leiding van De Argumentenfabriek. Wij danken allen voor hun denkwerk.

Informatiekaart Benoemingswijze burgemeester

Variant C: Gekozen burgemeester

Variant A: Kroonbenoeming
 Variant B: Raadsbenoeming
 Variant C: Gekozen burgemeester

Wat zijn de kenmerken van variant C: een door inwoners gekozen burgemeester?

Openstellen vacature

Hoe start een procedure om tot een burgemeester te komen?

Kandidaten kunnen zich verkiesbaar stellen bij de onafhankelijke lokale Kiesraad.

Wie stelt het gewenste profiel van de burgemeester vast?

Er is geen formeel vastgesteld profiel.

Wie kunnen zich kandidaat stellen voor de positie van burgemeester?

Nederlanders van 18 jaar en ouder die niet zijn uitgesloten van het kiesrecht.

Benoemen burgemeester

Wie besluit over de benoeming van een burgemeester?

Inwoners besluiten over de benoeming.

Hoe wordt het besluit over de benoeming vastgelegd?

Het centraal stembureau van de onafhankelijke lokale Kiesraad stelt de uitslag vast.

Wat is de duur van de benoeming?

De duur van de benoeming is 4 jaar.

Selecteren kandidaat

Wie is verantwoordelijk voor de eerste doorlichting van kandidaten op justieële antecedenten?

Niet van toepassing; kandidaten worden niet doorgelicht.

Is de totale lijst met kandidaten openbaar?

Ja, de kandidatenlijst is openbaar.

Wie selecteert kandidaten op basis van sollicitatiebrieven en gesprekken?

Niet van toepassing.

Voeren kandidaten een openbare campagne met een eigen programma?

Ja, kandidaten voeren campagne met een eigen programma.

Wie selecteert de kandidaat of kandidaten en met welke procedure?

Inwoners via een burgemeestersverkiezing, met meerderheid van stemmen op basis van één stemronde.

Is de selectie bindend?

Ja, de selectie is bindend.

Wie is verantwoordelijk voor de doorlichting van de voorkeurskandidaat?

Niet van toepassing, kandidaten worden niet doorgelicht.

Valt de gehele selectieprocedure onder de geheimhoudingsplicht?

Nee, er is geen geheimhoudingsplicht.

Inrichten bestuur

Wie kan een benoemde burgemeester ontslaan?

Inwoners kunnen tussentijdse verkiezingen afdwingen (bij voldoende handtekeningen van stemgerechtigden).

Welke rol heeft de burgemeester bij het raads- of coalitieakkoord?

Niet van toepassing; de raad kent geen eigen raads- of coalitieakkoord.
 De burgemeester stelt een uitvoeringsprogramma op waarvoor hij een meerderheid in de raad moet zoeken.

Welke rol speelt de burgemeester bij het kiezen van wethouders?

De burgemeester stelt wethouders aan (zonder betrokkenheid van de raad).

Welke rol speelt de burgemeester bij het inrichten van de ambtelijke organisatie?

De burgemeester stelt een gemeentesecretaris aan die zo nodig de organisatie reorganiseert.

Hoe verhouden de bevoegdheden van college en raad zich tot elkaar?

De burgemeester neemt initiatief voor beleid.
 De raad controleert het uitvoeringsprogramma en heeft budgetrecht.
 Het college voert het uitvoeringsprogramma uit binnen het vastgestelde budget.

Hoe verhouden de bevoegdheden van burgemeester en wethouder zich tot elkaar?

De burgemeester heeft wettelijke taken voor openbare orde en veiligheid.
 De burgemeester bepaalt hoe overige portefeuilles worden verdeeld over wethouders en zichzelf.

Wie is voorzitter van de raad?

Een raadslid is voorzitter van de raad.

Over deze kaart

Deze kaart geeft een overzicht van variant C van het benoemen van een burgemeester. Op de Argumentenkaart staan de argumenten voor en tegen variant C. Vanwege de leesbaarheid verwijzen we naar de burgemeester met 'hij' en 'hem', hoewel de burgemeester natuurlijk ook een 'zij' kan zijn. Deze kaart is gemaakt op basis van literatuuronderzoek en denksessies met (oud) burgemeesters en andere deskundigen onder leiding van De Argumentenfabriek. Wij danken allen voor hun denkwerk.